

วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ ๕ นี้เริ่มด้วยบทความ “ปรารภ...สุวรรณภูมิ” ของรองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม จากการประชุมวิชาการนานาชาติ สถาปัตย์ปาฐะ : สถาปัตยกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๙ รองศาสตราจารย์ศรีศักรได้โยงความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวัฒนาในดินแดนสุวรรณภูมิหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีมาตั้งแต่เมื่อคราวพ่อค้าอินเดียเดินทางเข้ามาค้าขายและหาความมั่งคั่งในพื้นที่

ดินแดนสุวรรณภูมิที่กล่าวถึงในคัมภีร์มหาวงศ์ที่พระเถระผู้ใหญ่ของอินเดียคือ พระโสณะและพระอุตตระ เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้น นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าอยู่บริเวณอาณาจักรทวารวดีทางตอนกลางของประเทศสยาม ดังนั้นบทปรารภของรองศาสตราจารย์ศรีศักรจึงเชื่อมโยงได้ดีกับบทความ “คติและสัญลักษณ์ในการออกแบบพระปฐมเจดีย์” ของอาจารย์พีระพัฒน์ สำราญ ที่กล่าวถึงคติและสัญลักษณ์ของพระปฐมเจดีย์ตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ อาจารย์พีระพัฒน์คือหนึ่งในผู้ทำงานเสียสละอยู่เบื้องหลังวารสารหน้าจั่วฉบับว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมมาตั้งแต่ฉบับที่ ๑ จนถึงฉบับนี้

“สุวรรณภูมิ” ยังสัมพันธ์กับบทความ “ว่าที่วัดพม่าในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง” ที่เขียนโดยผู้เขียนเอง เนื่องจากบทความได้แสดงความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างดินแดนพม่าตอนล่างและภาคเหนือของสยามหรือแม้กระทั่งกับภาคกลางของสยาม นักวิชาการพม่าเชื่อว่าบริเวณที่พระเถระอินเดียสองรูปเดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมินั้นอยู่บริเวณพม่าตอนล่าง

บทความที่เกี่ยวกับประเทศพม่าอีกหนึ่งบทความในฉบับนี้คือ “สถานการณ์การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองโบราณพุกาม” ที่เขียนโดยอาจารย์เกรียงไกร เกิดศิริ นักศึกษาระดับปริญญาเอกและอาจารย์พิเศษสาขาวิชาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมกับการท่องเที่ยว คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร บทความนี้ได้สะท้อนปัญหาและข้อขัดแย้งในการบูรณะโบราณสถานในพุกาม อาจารย์เกรียงไกรเป็นนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ที่เน้นการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนหรือแนวคิดการอนุรักษ์แบบสากลเข้ากับบริบทของท้องถิ่น ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวความคิดของ อาจารย์ ดร.ชเนนทร์ มั่นคง ในบทความ “บทบทวนความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม” ดร. ชเนนทร์ มั่นคง เพิ่งสำเร็จการศึกษาด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจากประเทศสหราชอาณาจักร

แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบอนัสติโลซิสก็ยังคงมีอีกหลายแง่มุมที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย อาจารย์กรณิศร์ สุธีรัตนภิรมย์ นักโบราณคดี จึงได้เขียนอธิบายไว้ในบทความ “ว่าด้วย...ประวัติศาสตร์การบูรณะโบราณสถานแบบอนัสติโลซิสที่ปราสาทหินพิมาย”

สถาปัตยกรรมนอกจากจะสัมพันธ์กับการอนุรักษ์แล้วยังสัมพันธ์กับการเมือง วารสารหน้าจั่วฉบับนี้ได้ผนวกเอาบทความที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและการเมืองของนักวิชาการรุ่นใหม่อนาคตไกลสองคน คนแรกคงไม่ต้องแนะนำมากคืออาจารย์ชาติรี ประกิตนันทการ เขียนบทความ “โดมธรรมศาสตร์และการเมือง” และคนที่สอง อาจารย์ ดร.วรสิทธิ์ ตันตินิพนธ์กุล ผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษามาหมาดๆ จากมหาวิทยาลัยคอร์เนลในบทความเรื่อง “อำนาจรัฐเหนือที่วัด : สิ่งที่ยาญไปจากสังคมไทย”

เนื้อหาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยในวารสารหน้าจั่วฉบับที่ ๕ นี้ก็ยังเข้มข้นเช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง “เครื่องยอดในสถาปัตยกรรมไทย” ของอาจารย์ ดร.ประเวศ ลิ้มปรีงษ์ ศิลปินแห่งชาติด้านสถาปัตยกรรมไทย ปีพุทธศักราช ๒๕๓๒ “พระพุทธรูป” ของรศ.เสนอ นิลเดช นักประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทยชั้นนำของประเทศ และบทสัมภาษณ์ รศ. ฤทัย ใจจงรัก ศิลปินแห่งชาติด้านสถาปัตยกรรมไทย ปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ และด้วยเหตุที่การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยที่รับผิดชอบโดยภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรมยังไม่เป็นที่เข้าใจและยังไม่ใช่ที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักเรียนและสาธารณชนทั่วไป อาจารย์ประกิจ ลัคนผจง จึงได้เขียนอธิบายไว้ในบทความ “สถาปัตยกรรมไทย : การศึกษาเพื่อสืบสานและสร้างสรรค์”

และผลผลิตจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสองสาขาวิชาที่รับผิดชอบโดยภาควิชาศิลปคือ หลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยและหลักสูตรประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมก็ปรากฏในฉบับนี้สองบทความคือ “การออกแบบและก่อสร้างศาลาการเปรียญเครื่องไม้ในจังหวัดเพชรบุรี” ของนายณรรักษ์ สมบัติทอง และ “การศึกษาตึกแถวบริเวณย่านการค้าเก่าในเมืองท่าชายฝั่งทะเลตะวันออกของคาบสมุทรภาคใต้ ประเทศไทย” ของนางสาวกมลน(ธนรัชต์) ถาวโรจน์ วิทยานิพนธ์ทั้งสองฉบับเป็นหนึ่งในงานวิทยานิพนธ์หลายฉบับที่ภาควิชามีความภาคภูมิใจ

ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรมหวังว่า วารสารหน้าจั่วว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทยจะช่วยเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยที่รับผิดชอบโดยภาควิชา ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักเรียนมากขึ้น ซึ่งมีความน่าสนใจน่าเรียนรู้และไม่ได้ยากอย่างที่เข้าใจ บทความต่างๆที่ปรากฏในวารสารหน้าจั่วตั้งแต่ฉบับที่ ๑-๕ เป็นเครื่องพิสูจน์ได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา จตุรวงศ์